

in-denmark/.

17. REN21. Renewables 2020 global status report. URL https://www.ren21.net/wp-content/uploads/2019/05/gsr_2020_full_report_en.pdf.

18. IEA. Ukraine law on renewable energy auctions (law no. 2712-viii). URL <https://www.iea.org/policies/6529-ukraine-law-on-renewable-energy-auctions-law-no-2712-viii/>.

19. History of photovoltaic deployment. URL https://en.wikipedia.org/wiki/Solar_power_in_Ukraine.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЯК КОНЦЕПЦІЯ ІСНУВАННЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тарасенко І.О., д.е.н., професор,

Вергун А.М., к.е.н., доцент,

Київський національний університет технологій та дизайну

***Annotation.** The article studies the concept essence of the «sustainable development» as the basis of the threefold concept of ecological, socioeconomic development. It has been concluded that the transition from the ideology of accumulating material wealth to the ideology of «reasonable sufficiency», the creation of social systems of standards that would help maintain the required level of equity in the distribution of benefits will let achieve global sustainable development.*

***Keywords:** sustainable development, globalization, balanced development, harmonization of the world economy.*

В останні роки термін „нестійкий розвиток” став загальноприйнятим позначенням кризи нашої цивілізації, яка неупинно наближається. Зауважимо, що „нестійкість” – це загальносистемна криза, яку неможливо подолати без добре збалансованої стратегії розвитку об’єктивно взаємопов’язаних суб’єктів та об’єктів світового процесу. З іншого боку, сьогодні вже не можна вести довгострокове планування в межах окремих країн або великомасштабних областей діяльності людей без серйозного порівняння з глобальними критеріями стійкості.

Основою для розробки триєдиної концепції сталого еколого-соціально-економічного розвитку, яка системно об’єднала три головних компоненти – економічну, екологічну та соціальну, слід вважати вчення В. Вернадського про ноосферу [1]. Узагальнення цієї концепції було зроблено на всесвітніх самітах ООН в 1992-му та 2002-му роках, в яких прийняло участь більше 180 країн світу, відомі міжнародні організації та провідні вчені світу.

Велика кількість політичних, економічних, фінансових, екологічних,

технологічних, інформаційних, ідеологічних, демографічних та інших проблем, якими ознаменувався кінець другого тисячоліття, визначили перед світовою спільнотою проблему необхідності розробки концепції стійкого довготривалого розвитку. Відомими вченими та політиками сучасне ринкове суспільство та його наслідки для всього світу оцінюються все більш критично, що з великою стурбованістю проголошується на весь світ. Це пов'язано з усвідомленням ресурсних та екологічних меж зростання, руйнуванням духовних цінностей, деградацією природного середовища та людини. З огляду на це стає очевидним, що у суспільства, основою якого є меркантильні цінності, немає майбутнього. Створилася ситуація, в якій виживання людства диктує необхідність об'єднання всіх національних інтересів, національних ресурсних потенціалів в один глобальний. Про ці проблеми було проголошено на міжнародному форумі в 1992 році в м. Ріо-де-Жанейро та підтверджено на саміті „Стійкий розвиток світової цивілізації” в Йоганнесбургу у 2002 році. У зв'язку з цим закономірно виникло питання про особливості сучасного етапу розвитку економіки, його характер, чинники та взаємозв'язок з розвитком світової економіки в умовах глобалізації.

Концепція сталого розвитку стала логічним переходом від екологізації наукових знань і соціально-економічного розвитку, що активно почали розвиватися в 70-ті роки минулого століття. Для дослідження глобалізації та її наслідків були створені такі міжнародні неурядові організації по вивченню глобальних процесів на землі, як Міжнародна федерація інститутів перспективних досліджень (ІФІАС), Римський клуб (з його знаменитою доповіддю „Пределы роста”), Міжнародний інститут системного аналізу, в СРСР – Всесоюзний інститут системних досліджень, в Україні питаннями глобалізації займаються Національний інститут стратегічних досліджень, Інститут економіки та прогнозування НАН України, Інститут прикладного системного аналізу НТУ України „КП” та ін.

В 1972 році в Стокгольмі було проведено Конференцію ООН з питань навколишнього середовища та створено Програму ООН по навколишньому середовищу (ЮНЕП), що ознаменувало початок міжнародної діяльності на державному рівні щодо розв'язання екологічних проблем, які стали стримувати соціально-економічний розвиток. В 1980-х роках з'явилося поняття екорозвитку, розвитку без руйнування, було наголошено на необхідності стійкого розвитку екосистем. Перші згадування про сталий розвиток з'явилися у Всесвітній стратегії охорони природи (ВСОП), яку було прийнято в 1980 році. В другій редакції ВСОП під назвою „Забота о планете Земля – Стратегия устойчивой жизни”, яку було опубліковано в 1991 році, підкреслювалося, що розвиток повинен ґрунтуватися на збереженні живої природи, захисті структури, функцій та різноманіття природних систем Землі, від яких залежать біологічні види. Для цього необхідно: зберігати системи підтримки життя (життєзабезпечення), зберігати біорізноманіття та

забезпечити стійке використання відтворюваних ресурсів.

Термін „Sustainable Development”, дослівний переклад якого з урахуванням контексту означає „життєздатний розвиток”, а розширене його тлумачення – всебічно збалансований розвиток.

Сутність концепції сталого розвитку на початковому етапі (1992 р.) визначалася як задоволення життєвих потреб теперішнього покоління при збереженні подібної можливості для наступних поколінь. При цьому робився акцент на екологічній складовій. Теорія сталого розвитку є альтернативою парадигмі економічного зростання, яка ігнорує екологічну небезпеку від розвитку за екстенсивною моделлю [2].

Експерти Всесвітнього банку визначили сталий розвиток як процес управління сукупністю (портфелем) активів, направлений на збереження та розширення можливостей, що є у людства. Активи в даному визначенні включають не лише традиційно підрахований фізичний капітал, але й природний та людський капітал. Для того, щоб бути стійким, розвиток повинен забезпечити зростання (хоча б не зменшення) в часі всіх цих активів (а не лише передбачати економічне зростання) [3].

Концепція людського розвитку стала основою першої Доповіді про світовий людський розвиток 1990 року. Вона трактує людський розвиток як мету та критерій суспільного прогресу, як засіб збільшення доходу, що набуває цінності лише з реальним впливом на добробут людей. Людський розвиток визначається як процес зростання людських можливостей – людина має прожити довге життя, не хворіти, бути освіченою, користуватися політичними та економічними свободами, суспільною повагою до особистості [4, с. 8; 5, с.10].

В 1994 році в доповіді ООН „Про розвиток людського потенціалу” концепцію сталого розвитку було доповнено гуманістичною компонентою, яка в ній стала основною. В новій модифікації даної концепції сталий розвиток визначався не лише як такий, що породжує економічне зростання, але й такий, що справедливо розподіляє його результати, відтворює навколишнє середовище більшою мірою, ніж руйнує його, збільшує можливості людей, а не збіднює їх” [6, с. 6-7].

В „Порядку денному на XXI століття” (гл.1 „Преамбула”) зазначається: „Людство переживає вирішальний момент своєї історії. Ми стикаємося з проблемою увіковічення диспропорцій як між країнами, так і в межах окремих країн, загостренням проблем бідності, голоду, погіршення здоров’я населення та неграмотності і з продовженням погіршення стану екосистем, від яких залежить наше благополуччя. Однак комплексний підхід до проблем навколишнього середовища та розвитку, приділення їм більшої уваги будуть сприяти задоволенню основних потреб, підвищенню рівня життя всього населення, сприяти більш ефективній охороні та раціональному використанню екосистем та забезпеченню більш безпечного та благополучного майбутнього. Окремі країни не в змозі досягти цього поодиночі, однак ми можемо досягти

цього спільними зусиллями – на основі глобального партнерства в інтересах забезпечення сталого розвитку” [5].

Таким чином, можна зробити висновок, що концепція сталого розвитку з’явилася в результаті об’єднання трьох основних точок зору: екологічної, економічної та соціальної.

При цьому економічна складова в концепції сталого розвитку ґрунтується на теорії максимального потоку сукупного доходу Хикса-Линдаля, який може бути виробленим за умови збереження сукупного капіталу, що і є джерелом цього доходу. Цією концепцією передбачається оптимальне використання обмежених ресурсів та використання екологічних – природо-, енерго- та матеріалозберігаючих технологій, в т. ч. в галузі видобутку та переробки сировини, створення екологічно прийнятної продукції, а також мінімізація, переробка та утилізація відходів. Однак при вирішенні питань про те, який капітал повинен зберігатися та в якій мірі різні види капіталу взаємозаміщувані, а також при вартісній оцінці цих активів, особливо екологічних ресурсів, виникають проблеми правильної інтерпретації та рахунку.

Соціальна складова сталого розвитку орієнтована на людину і направлена на збереження стабільності соціальних та культурних систем, в тому числі, на скорочення числа руйнівних конфліктів між людьми. Важливим аспектом цього підходу є справедливий розподіл благ, а також збереження культурного капіталу та багатоманітності в глобальних масштабах, більш повне використання практики сталого розвитку, яка існує в невідоміючих культурах. Для досягнення сталого розвитку сучасному суспільству потрібно: створити більш ефективну систему прийняття рішень, яка враховує історичний досвід та спирається на плюралізм; прагнути досягнення справедливості не лише в межах одного покоління, але й між різними поколіннями; активізувати процеси, які формують сферу життєдіяльності людини, сприяти прийняттю та реалізації рішень, контролювати їх виконання.

З екологічної точки зору, сталий розвиток повинен забезпечувати цілісність біологічних та фізичних природних систем, життєздатність екосистем, від яких залежить глобальна стабільність всієї біосфери. Деградація природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища та втрата біологічного різноманіття скорочують здатність екологічних систем до самовідтворення.

Узгодження різних складових (екологічної, соціальної, економічної) та їх підтвердження конкретними заходами, які є засобами досягнення сталого розвитку – завдання надзвичайної складності, оскільки всі три елементи сталого розвитку повинні розглядатися збалансовано.

З огляду на нову модифікацію концепції сталого розвитку, яка надається в [6, с. 6-7] та виходячи з запропонованого визначення поняття розвиток [8, с. 7], пропонується доповнити визначення поняття сталого розвитку та викласти його в такій редакції: сталий розвиток – це процес, який передбачає гармонічні, закономірні, цілеспрямовані зміни матерії

та свідомості, що породжують економічне зростання та забезпечують справедливий розподіл його результатів, відтворення довкілля та оцідне споживання всіх видів ресурсів, їх збереження для майбутніх поколінь з метою гармонічного розвитку всіх членів суспільства.

Іншими словами, сталий розвиток повинен забезпечувати гармонізацію та поєднання соціальних, економічних та екологічних цілей, їх реалізацію в єдиній соціо-еколого-економічній системі. Порушення балансу між окремими підсистемами є свідченням невідповідності розвитку певного об'єкта (країни, регіону, галузі, підприємства) концепції сталого розвитку. Результатом економічного розвитку (зростання) в соціо-еколого-економічній системі є забезпечення не лише матеріальних, але й всього комплексу потреб людини, включаючи духовні, соціальні, екологічні та ін.

Таблиця 1

Індекси сталого розвитку країн постсоціалістичного простору в глобальному рейтингу сталого розвитку ООН (узагальнено та розраховано авторами за даними [9, 10])

Країна	Місце в групі КПП, 2000 рік	Динаміка індексів сталого розвитку (I_{CP}) країн, %						Місце у 2021 році		Коефіцієнт зростання ІСР, 2021/2000
		Роки						в групі КПП	у глобальному рейтингу	
		2000	2004	2008	2012	2016	2021			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Естонія	6	72,58	75,59	77,19	78,74	80,87	81,60	1	10	1,12
Чехія	1	75,14	76,43	77,66	79,07	80,65	81,26	2	12	1,08
Словаччина	3	73,38	75,03	75,94	77,27	78,74	79,43	4	19	1,08
Угорщина	1	75,14	76,41	77,07	76,95	78,54	78,65	6	25	1,05
Латвія	5	72,78	74,46	75,24	77,05	78,35	79,15	5	22	1,09
Польща	2	74,35	75,11	76,09	77,36	79,72	80,22	3	15	1,08
Болгарія	1	66,66	68,54	71,92	73,00	72,34	73,81	9	45	1,11
Молдова	10	67,43	69,51	70,13	71,40	72,29	73,53	11	48	1,09
Україна	7	71,47	71,75	71,96	73,22	73,67	75,51	8	36	1,06
Литва	8	71,45	73,23	73,95	75,02	76,26	76,70	7	31	1,07
Білорусь	4	73,26	74,86	75,55	75,87	77,47	78,65	6	24	1,07
Росія	9	67,89	67,57	68,51	69,63	72,10	73,75	10	46	1,09

Динаміку індексів сталого розвитку групи країн постсоціалістичного простору (група КПП) та прогрес в поліпшенні інтегрального показника наведено

в табл. 1. Як показує аналіз даних табл. 1 майже всі країни групи КПП протягом періоду спостереження (з 2000 по 2021 рік) мали прогрес у зміні індексів сталого розвитку, про що свідчать дані гр. 11 табл. 1, оскільки значення всіх базових коефіцієнтів зростання перевищують 1,0. В той же час слід відзначити, що найбільших результатів досягла Естонія, яка з 6-го місця серед країн даної групи перемістилася на 1 і в глобальному рейтингу посіла 10 місце серед 165 країн, які досліджувалися (базовий коефіцієнт зростання склав 1,12).

Що ж стосується України, то вона у 2021 році посіла 36 місце, завдяки позитивним результатам у досягненні десяти з 17 цілей, які визначають сталий розвиток країни в економічній, соціальній та екологічній сферах [11], не погіршивши свої позиції у жодній з базових цілей сталого розвитку в жодній із зазначених сфер. Слід відзначити, що найбільший прогрес Україна показала в досягненні мети „повсюдної ліквідації бідності у всіх її формах”. Крім того, як свідчать дані [9, 10], Україна випередила Грецію (37 місце), Ізраїль (38), Люксембург (42), Росію (46). Необхідно відзначити, що досягнутий Україною прогрес є результатом системної роботи, яку було проведено країною протягом 2016–2017 років, коли тривав широкомасштабний та всеосяжний процес адаптації Цілей сталого розвитку з урахуванням українського контексту [12]. При цьому кожен глобальну ціль було переглянуто з урахуванням специфіки національного розвитку. Результатом цієї роботи стала національна система, яка складається з 86 завдань національного розвитку. Національні завдання, індикатори для моніторингу виконання завдань та цільові орієнтири для досягнення до 2030 року відображено в Національній доповіді „Цілі сталого розвитку: Україна” [13]. Створена національна система завдань та показників Цілей сталого розвитку забезпечує міцну основу для подальшого комплексного моніторингу результатів сталого розвитку країни. Загалом, 17 цілей та 86 національних завдань інкорпоровані у 145 нормативно-правових актів Уряду, на реалізацію цілей і завдань спрямовано 1052 заходів та 3465 заходів, закріплених у цих актах [12].

Отже, на сучасному етапі для багатьох країн, особливо гостро стоїть питання про пошук шляхів та механізмів управління сталим розвитком, напрямів виведення на новий більш високий рівень існування. Нова соціо-еколого-економічна парадигма на засадах сталого розвитку полягає в використанні існуючих можливостей та врахуванні стану екологічного, соціального та економічного факторів. З огляду на розглянуте, вимогами до економіки періоду переходу до сталого розвитку доцільно визначити: (1) дематеріалізація розвитку; (2) глобальна і національна солідаризація і послідовне підвищення рівня справедливості в розподілі благ і ресурсів; (3) жорстка територіальна обмеженість господарської діяльності; (4) суттєві зміни в суспільстві, в факторах виробництва, в економічній політиці, забезпечення інноваційного характеру розвитку; (5) активізація розвитку сектору високих технологій, який повинен забезпечити позитивні зміни у масштабах всього економічного

організму і слугувати гарантією стійкості тенденції загального економічного розвитку і підвищення продуктивності праці.

Таким чином, інтереси виживання та розвитку, імперативи майбутньої глобальної економіки потребують пошуку нових форм організації економічних процесів, зорієнтованих на дематеріалізацію виробництва, його інтелектуалізацію, діджиталізацію, на застосування генної інженерії та біотехнології, на використання позаземної енергії.

З розглянутого можна зробити висновки: по-перше, назріла необхідність перегляду парадигми світового економічного розвитку – від ідеології накопичення матеріального багатства на землі до ідеології „розумної достатності”, від ідеології конкуренції до ідеології взаємодопомоги; по-друге, необхідність врахування впливу темпів економічного зростання на природне середовище, оцінки впливу на доходи та споживання всього населення країни, аналізу екологічних та соціальних наслідків. Новий підхід до розуміння сутності, джерел, меж та факторів економічного зростання призваний вирішити протиріччя між виробництвом та споживанням на якісно новому рівні; по-третє, одним із основних напрямів вирішення проблем, які мають місце в еколого-економічній сфері, є формування збалансованої системи природокористування та екологізації технологій у промисловості, енергетиці, будівництві, сільському господарстві, на транспорті; по-четверте, для досягнення глобального сталого розвитку людство повинно створити такі соціальні системи і соціальні стандарти, які допомагали б підтримувати необхідний рівень справедливості в розподілі благ, до якого нині наблизилися країни.

Література:

- 1 Zgurovsky M. (2013). Sustainable development analysis: global contexts. International Council for Science etc. Part 1/ Global analysis of qualityand of life. K.: NTUU «KPI». Available online: http://wcd.org.ua/sites/default/files/sd2013-P1-FULL-EN_0.pdf
- 2 Медоуз Д.Х., Медоуз Д.Л., Рэндерс Й. & Беренс В.В. (1991) Пределы роста / Пер. с англ.; Предисл. Г. А. Ягодина. М.: Изд-во МГУ, 1991. 208 с.
- 3 Наше общее будущее (1989). Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию. Прогресс, Москва. 1989. 371 с.
- 4 Лібанова Е.М., Власенко Н.С., Власюк О.С. та ін. (2002). Людський розвиток регіонів України: методика оцінки та сучасний стан. Ін-т демографії та соціальних досліджень. Київ
- 5 Human Development Report (1990). UNDP. New York. 142 p.
- 6 Human Development under Transition (1996). Summaries of National Human Development Reports., N.-Y.: Turope and CIS.
- 7 Дробноход Н. (2001). Устойчивое экологически безопасное развитие: украинский контекст. Зеркало недели. Выпуск 21. Available online: <http://www>.

zn.ua/3000/3320/31183

8 Медоуз Д.Х., Медоуз Д.Л., Рэндерс Й. (1999) За пределами роста: : Предотвратить глобальную катастрофу. Обеспечить устойчивое будущее. М.: Прогресс. Пангея, 1994. 303 с.

9 SUSTAINABLE DEVELOPMENT REPORT (2021)/ Includes the SDG Index and Dashboards The Decade of Action for the Sustainable Development Goals Available online: <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment-report/2021/2021-sustainable-development-report.pdf>

10 Rankings The overall performance of all 193 UN Member States (2021). Available online: <https://dashboards.sdgindex.org/rankings>

11 Выше Израиля и России: Украина поднялась в глобальном рейтинге устойчивого развития ООН. Available online: <https://biz.liga.net/ekonomika/all/novosti/vyshe-izrailya-i-rossii-ukraina-podnyalas-v-globalnom-reytinge-ustoychivogo-razvitiya-oon>

12 Цілі сталого розвитку та Україна. Урядовий портал. Available online: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>

13 Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». Available online: https://mepr.gov.ua/files/docs/%d0%9d%d0%b0%d1%86%d1%96%d0%be%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0%20%d0%b4%d0%be%d0%bf%d0%be%d0%b2%d1%96%d0%b4%d1%8c%20%d0%a6%d0%a1%d0%a0%2-0%d0%a3%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d0%b8_%d0%bb%d0%b8%d0%bf%d0%b5%d0%bd%d1%8c%202017%20ukr.pdf

SOCIO-CULTURAL PROJECT MANAGEMENT IN STUDENT CLUB ORGANIZATIONS

Tadlia O.O.,

Chairman of the Board,

Public Organization Art Center «Triumph», Kyiv, Ukraine

Annotation. *The technology of project creation in the conditions of student club activity is substantiated in the article. The author considers methodological approaches to defining the essence of the concept of project management in a socio-cultural organization. Views on the principles that should guide the manager of the socio-cultural sphere in the process of performing project management functions are analyzed. Emphasis is placed on certain factors of implementation of technologies for creating projects of student club organizations as the main activities of the manager of the socio-cultural sphere.*

Keywords: *organization, socio-cultural project, management technologies, student clubs, socio-cultural management.*

The current state of economic development in Ukraine requires new approaches